

יד
מהרי"ץ

שערי יצחק

השיעור השבועי

מפי מרן הגאון
הרב יצחק רצאבי שליט"א
פוסק עדת תימן

נמסר במוצש"ק
ויגש
טבת ה'תשע"ז ב'שכ"ח
בבית המדרש "פעולת צדיק"
בני ברק

נושאי השיעור:

ההבדל שבין לשון הקודש לבין השפה העברית, ומקור השם "מכבי".

השלמה בעניין החשמונאים שהיו צדיקים אבל לא גדולי תורה.

השלמה בדבר ממציא השפה העברית ששמו בן יהודה, הגזירה שכמעט נגזרה על עם ישראל בגלל מאמר שפירסם, והאם אפשר לומר עליו ימח שמו וזכרו או שם רשעים ירקב.

בדבר סכנת גיוס בני הישיבות ואברכי הכוללים לצבא.

הבנת דברי האבודרהם שאם היה חל צום עשירי בטבת ביום שבת הוא היה דוחה את השבת, מהות צום עשירי בטבת, והשלמה בעניין ואל תהי צרה ויגון ביום מנוחתנו'.

כל הזכויות שמורות

יוצ"ל ע"י מוסדות יד מהרי"ץ בני ברק

טלפקס: 03-5358404. נייד: 050-4140741

דוא"ל: yad@maharitz.co.il

להאזנה לשיעור דרך הטלפון:

קול יהודי תימן – 072-33-23-642

שלוחה 6

קול הלשון – 03-6171031

מספר השיעור במערכת קול הלשון – 507

מספר השיעור בדיסקים ובקו "קול יהודי תימן" – 383

ניתן להקדיש כל שיעור להצלחה ולרפואה, או לעילוי נשמת.

השם יוזכר בל"נ בתחילת השיעור מפי מרן הגאון שליט"א,

וכן באמירת "מי שבירך" בסוף השיעור.

פרטים בטלפון: 050-4140741. נא לתאם זאת לפני השיעור.

והתורמים והמסייעים להפצת התורה ולזיכוי הרבים,

ימלא המקום ב"ה כל משאלות ליבם לטובה. אכי"ר.

השיעור מוקדש לעילוי נשמת רבי יהודה בן חיים
יפת גדסי ז"ל, תנצב"ה אכ"ר.

ההבדל שבין לשון הקודש לבין השפה העברית,
ומקור השם "מכבי".

עברנו את שמונת ימי חנוכה, ברוך ה', אנחנו
בליל עשירי בטבת, והתאריך שאחרי כן, הבא
לקראתנו, זהו חמשה עשר בשבט.

ראשית, אני מתנצל על האיחור בשיעור,
שלא ילמדו מכך מסקנא, השיעור צריך
להתחיל בשעה 8:00, אבל השבת היה לנו
קצת עיכוב, כיון שנתארחנו בצד השני של בני
ברק, בפרדס כץ-קרית הרצוג, בבית הכנסת
חניכי הישיבות. מיסודו של ידידנו הרה"ג הראל
שאָער הי"ו, ברוך ה' היתה שבת נפלאה עם
תלמידי חכמים בני תורה, שבת של התעלות,
דברי תורה בלמדנות, ובירורי הלכה ומסורת
ומנהגים.

בני הרב שאול הי"ו, גר סמוך לשם ברחוב
המכבים. אמרתי לו, אני לא יודע, איך לגרום
זאת לפי "חלק הדקדוק"? דהיינו לפי שיטתנו,
איך צריך לקרוא? הַמְכָּבִּים, או הַמְכָּבִּים. אינני
יודע. השפה העברית של היום, חושבני שהמלה
הזאת לא מבטאים נכון. הם קוראים מְכָבִּי,
אבל לפי המקורות זה מְכָבִּי, כמו שדיברנו כבר
פעמים רבות. לצערנו, החילונים, השתלטו
מזמן על השפה. הרי השפה העברית, באה
בעצם מן החילונים. בהמשך בל"נ אפרט על
כך. דיברתי על זה אולי כמה וכמה פעמים.
ישנה חוברת בשם 'טוהר הלשון'. מראים שם,
את כל התוצאות שיצאו מן השפה העברית.

מצד אחד, מי שהיה בראש העניין הזה, היה
אשכנזי. הוא בעצם נלחם, בשפת אידיש. אבל
מצד שני, גם בשפות של ארצות המזרח. ליצור
לעם שמתקבץ בציון מכל תפוצות ישראל,
שפה אחת. ככה כל אחד היה בא עם השפה

שלו. אבל הכוונה שלו לא היתה לשם שמים,
אלא בתורת משהו לאומי.

כנראה שבאופן עקיף הקב"ה השתמש בו.
אומרים שלולא זאת, אם לא היתה זו השפה
המדוברת בארץ ישראל, אינני יודע באיזו
שפה הם היו מחליטים בסוף להשליט, אולי
אנגלית, אולי אידיש, לפי המצב שהיו בו,
מבלי שהיו נלחמים על השפה העברית,
שבעצם ניסו לעשות שילוב בין מבטא הספרדים
למבטא האשכנזים. יצרו שפה משותפת. בעל
מנחת יצחק אומר, שהם לקחו משניהם את
הקלקולים, את הדברים הכי לא טובים, של
זה ושל זה, ומהם יצרו דבר שלישי.

למשל, אצל הספרדים יש הבדל בין האות
טי"ת לבין האות תי"ו. ואצל האשכנזים יש
הבדל בין קמץ לבין פתח. אז הם לקחו ועשו
בעצם בליל של דברים, לקחו מכל אחד את
מה שפחות טוב. מאידך, השפה העברית, זאת
לשון הקודש משובשת. בסך הכל הם יצרו שפה
המורכבת גם מן המבטא של ספרדים וגם מן
המבטא של אשכנזים. בהתחלה היה להם הוה
אמינא לקחת את המבטא של תימנים, כי הם
נוכחו לדעת שהמבטא הזה הוא המבטא הנכון,
אבל מצד שני הם ראו שזה לא מציאותי, אף
אחד לא יוכל ללמוד את המבטא של תימנים.

התימנים, מסוגלים לדבר בעברית. אבל
אשכנזים או ספרדים שידברו במבטא תימני,
זה מדאי מסובך ומורכב. לשון הקודש במלואו,
עם כל פרטי הפרטים. לא מציאותי, שילמדו
את השפה הזאת. לכן הם חיפשו משהו הכי
קל, בכדי שיתקבל, אז לקחו ויצרו משהו
שהוא כלאים. אבל מצד שני, סוף סוף זה הכי
קרוב ללשון הקודש. בזכות זה, בעלי התשובה
שבאו ממשפחות שנתרחקו לצערנו, אם היו
מדברים בשפות אחרות, הם לא היו מסוגלים
ללמוד תורה, כי הם לא היו מבינים. היה

השלמה בעניין החשמונאים שהיו צדיקים אבל לא גדולי תורה.

בעל צרור המור [בפרשת ואתחנן] אומר זאת, ודבר זה בזכות בני הרה"ג משה שליט"א, שהעיר והזכיר לי דבר שכבר נשכח ממני, סימנתי את זה בזמנו, אבל זה מחזק את מה שדיברנו בשנה שעברה [שיעור מוצש"ק ויגש ומוצש"ק בשלח ה'תשע"ו], אמרנו שישנו דבר אשר לא כ"כ שמים לב אליו, אולי ח"ו בתפיסתנו השטחית זה יכול למעט בגדולתם של חשמונאים, אבל עוד מעט נראה שהדברים יהיו יותר ברורים. לא מצאנו, שהחשמונאים היו גדולי תורה.

עמדנו אז על הנקודה הזאת. רצינו להסביר בזה את שורש חילופי הגירסאות, 'עושי תורתך' או 'עוסקי תורתך'. למה אנחנו גורסים, 'עושי תורתך', ולא 'עוסקי'? אמרנו אז, כי לא רצו לומר את המלה 'עוסקי', כי ח"ו זה היה דבר שקר, משום שהחשמונאים לא עסקו כ"כ בתורה.

כתוב, 'בימי מתתיה בן יוחנן כהן גדול חשמונאי ובניו', אולי מתתיה כהן גדול, היה גברא רבא, כי כתוב שהוא ציוה על ישראל להילחם בשבת, הוא היה צריך להוציא פסק הלכה כזה, משמע שהדבר לא היה כל כך פשוט. אבל לגבי בניו, לא מצאנו שהיו גדולי תורה. א"כ, אי אפשר לומר, 'עוסקי תורתך'. אמנם עכ"פ הם היו צדיקים. והארכנו והרחבנו בכך, בדברים אחרים.

ואכן, הר"ר אברהם סאבע, בספר צרור המור, כותב כך. אמנם בעקיפין, אבל כך יוצא מדבריו.

הוא כותב [בדף ר"ס במהדורא החדשה] כך, החשמונאים, לפי שמרוב הצרות והשמדות לא היו יכולים לעסוק בתורה. הם לא אשמים

מחסום. באופן עקיף, יצא מזה דבר טוב. יכול להיות שיצאו עוד דברים טובים.

נלך לפי הסדר.

לגבי יהודה בנו של מתתיהו, שאנחנו מזכירים אותו בתפילות, בימי מתתיה בן יוחנן כהן גדול חשמונאי ובניו וכו', בספרים הרגילים שלנו, לא מוזכר הכינוי "מכבי". במגילת בני חשמונאי ישנו משהו הדומה, כנראה זהו שורש הדבר, כתוב שם על יוחנן בן מתתיה, אחיו של יהודה, [בפסוק כ"ט] שהוא בנה מנורה, וקרא לה "מִקְבִּי" קטל תקיפין.

בדרך כלל מזכירים בספרים, שיהודה נקרא בשם הנקרא בעברית 'מִכְבִּי'. וכנראה, לפי המקורות, אצל האשכנזים יש יוצרות, תפילות שמזכירים בהם את הנסים והנפלאות שהיו בזמן החשמונאים. יש שם פירוט. בסידורים שלנו, אין לנו את זה. חוץ ממגילת בני חשמונאי, ואין כמעט פירוט של כל מה שהיה בזמנם, כל המלחמות וכו'. כולם יודעים את דברי הגמרא [שבת דף כא:], מאי חנוכה? דתנו רבנן בעשרים וחמשה בכסלו וכו'. דהיינו, נס פך השמן. אבל כל מהלך המלחמות והגזירות של יונים, לא ידוע זולת מעט. אך אצל האשכנזים, זה נמצא בפיוטים שאמרו בשבתות חנוכה. בשבת הראשונה, ואם יש עוד שבת, גם בשבת השנייה. מפורט שם הרבה דברים, ויש לכך מקורות במדרשים לא כ"כ מפורסמים, אבל זה דבר שהוא קדום אצלם, ושם הניקוד יהודה מִכְבִּי. ויש הוכחה לכך, שבספר יוסיפון (בדף י"ז) נוספה אל"ף, מכבאי. להורות על הקריאה. אינני יודע, למה הם החליטו שזה צריך להיות 'מִכְבִּי'?

בכל אופן, מה שברור הוא, שיש כאן ראשי תיבות, מי כמוך באלים י"י. או, ברוך כבוד י"י ממקומו, בהיפוך סדר אותיות.

ח"ו, הם היו צדיקים גדולים, אבל הם לא היו יכולים לעסוק בתורה.

אם כן, זהו חיזוק למה שאמרנו בזמנו.

לפני כן, קצת נראה שהוא סותר את עצמו. מי שלומד בצורה שטחית, לכאורה כתוב ההיפך. הוא מסביר, למה הימים הללו נקראים בשם חנוכה? כולם מסבירים, שזה חנו כ"ה. אבל הטעם הזה לא כ"כ היה נוח לו, כיון שזה לא חנו כ"ה, אלא חנו בכ"ה. א"כ, קשה, שהיה צ"ל חנוכה.

בהתחלה הוא אומר, כי אכן זה חנו בכ"ה, גם כאן ישנו עניין, רמוז פה שהמעלה והזכות שלהם היתה מכוח התורה שהיא בכ"ז אותיות. א"כ זהו בכ"ה, 22 אותיות אבג"ד, ועוד מנצפ"ך, ביחד זה 27.

הוא מאריך על כך, ותוך כדי הדברים, הוא כותב מה שנוגע לנושא שלנו, בשביל זה החותם, נעשה נס בשמן התורה, יותר מבשאר דברים. הוא מסביר, למה הקב"ה גלגל שהנס יהיה בשמן, כיון שהשמן רומז לחכמה, כידוע מ"ש בספר משלי [קהלת ט', ח'] וְשֶׁמֶן עַל רֹאשׁוֹ אֵל יַחְסֹר.

לכן הוא מסביר, לפי שהיו הכהנים עוסקים בשמן התורה וכו'. אבל החשמונאים, מכוח תורתם נעשה הנס, שבפך השמן שמצאו לא היה בו אלא כדי להדליק יום אחד, ונעשה בו נס והדליקו ממנו שמונה ימים וכו'. זה הנס נעשה בשמן זית, בכוח התורה שנקראת שמן זית זך, בכוח כ"ז אותיות של תורה, והתעסקו בהן, אחר שמכוח התורה שיש לה כ"ז אותיות נעשה זה הנס. ולכן הוסיפו בכאן ב"ת, ואמרו חנו בכ"ה, שעולה כ"ז כנגד אותיות בתורה.

לכאורה, הוא כן אומר שהם עסקו בתורה. ואח"כ הוא מביא, שהם לא יכלו לעסוק בתורה.

א"כ, אחת מן השתים. או שהוא מתכווין לומר, שלפני הצרות והגזירות, הם אכן עסקו בתורה. ואחרי כן, כשהיו מלחמות, לא היתה להם ברירה, והם לא יכלו יותר לעסוק בתורה. או שהוא מתכווין לומר, כפי שהוא מסביר בהמשך, שבפרשת שמע רמוז עשרת הדיברות. הרי הגמרא [מנחות דף צט:] אומרת, כי מי שקורא קרית שמע שחרית וערבית, כאילו קיים והגית בו יומם ולילה. הוא לא מזכיר את המאמר הזה, אבל הוא מביא מאמר מספר הזוהר הק' הדומה לזה, כי מי שמתעסק בפרשת היחוד, דהיינו בקרית שמע, זה נחשב כאילו הוא עוסק בתורה. א"כ כיון שלא היתה להם ברירה, מתוך שהיו מאולצים להילחם, הם אחזו בפרשת היחוד, וממילא זה נקרא שהם עסקו בתורה. המובן הוא, שהם לא יכלו לעסוק בתורה באופן הרגיל, אבל עסקו בתמצית של תורה, שזה נחשב כאילו עסקו בתורה. אולי בכך מתיישבת הסתירה.

שאלה מהקהל: אולי הם עסקו בתורה, אבל הם לא היו גדולי תורה?
תשובת מרן שליט"א: א"כ נחזור לגירסא, האם 'עושי תורתך' או 'עוסקי תורתך'.

שאלה מהקהל: להגדיר אותם כך, שהם היו במהות של 'עוסקי תורתך', זה יכול להיות. אבל לא שהיו גדולי תורה.

תשובת מרן שליט"א: מי שלא גדול בתורה, לא נקרא שהוא עוסק בתורה? יכול להיות אברך כולל, ואפילו מי שיש לו שעה קביעות לעסוק בתורה, הוא נקרא עוסק בתורה. זה לא נקרא שהוא עוסק בתורה? כל יהודי אומר, אצל האשכנזים הנוסח בברכת התורה הוא 'לעסוק בדברי תורה'. אז מי שלא לומד כל היום או חצי יום, הוא לא נקרא עוסק בתורה? הוא גם נקרא כך, אפשר לקרוא לו שהוא 'עוסק בתורה'. אפילו שיש לו שיעור, זה נקרא שהוא עוסק בתורה.

עוסקים בה, ויהיה חשוב להם כאילו עוסקים בכל התורה כולה.

ולכך החשמונאים לפי שמרוב הצרות והשמדות לא היו יכולים לעסוק בתורה, היו מיחדים את השם בפסוק שמע ישראל, שיש בו כ"ה אותיות, ובכוח זה הייחוד נצחו את אויביהם. עד שלזה קראו שם המועד הזה 'חנוכה'. כי זה שמו האמיתי, בלי תוספת ביי"ת.

לא חנו בכ"ה, אלא חנו כ"ה. בדוקא כ"ה. לא כפי שהוא אמר מקודם, כ"ז אותיות, אלא כנגד פסוק שמע ישראל, שיש בו רק עשרים וחמש אותיות. לרמוז על הייחוד של פסוק שמע ישראל, שיש בו כ"ה אותיות. וזהו חנוכה וכו', הוא מסביר שהכוונה חנו לדגליכם, הוא מעמיק שם בעוד הרבה רמזים. כדאי להסתכל בפנים הספר.

ולגבי מה שנוגע לנושא שהקדמנו, הוא כותב בהמשך כך, לפי טעם זה, היו קוראים לחשמונאים מכב"יאוש. כך הוא כותב. אינני יודע, באיזו שפה זה? אולי בספרדית, זה נקרא כך. בעל צרור המור, היה גר בארץ ספרד. הוא מוסיף 'אוש' בסוף המלה. [והעיקר, אל ייאוש...]

ובהערה למטה מאת המו"ל כתוב כך, ארבעת ספרי החשמונאים הגיעו לידינו בתרגום ליונית בשם ספרי המכבים. זהו דבר ידוע. ספרי החשמונאים, ספרי המכבים, בכא"ף או בקו"ף המקבים, כל הספרים הללו לא היו מקובלים בעם ישראל בדורות שעברו, לא היו ידועים בכלל, כי זה היה כתוב בלשון יונית. רק בתקופות האחרונות, בערך לפני מאה שנה, תירגמו זאת מלשון יונית, וממילא נודעו מאז הרבה דברים שלא היו מפורסמים בכל הדורות.

שאלה מהקהל: זה מה שמגדיר אותם? זו המהות שלהם?

תשובת מרן שליט"א: לא. הרי אנו אומרים בנוסח על הנסים, 'ורשעים ביד צדיקים וכו'. לא תיארנו אותם כך, באופן בלעדי. אלא גם זה וגם זה. א"כ, הם עוסקים.

הוא כותב שם, דבר חידוש. וז"ל, פסוק 'שמע ישראל', שבו הייחוד, שיש בזה הפסוק כ"ה אותיות, כנגד 'כה יהיה זרעך', וכנגד 'ויפן כ"ה וכ"ה', שהוא סוד שנים הייחודים, בבוקר ובערב. ויפן כה וכה, הכוח של משה רבינו, בא מכוח קרית שמע שחרית וערבית. כ"ה בשחרית, וכ"ה בערבית. וידוע כי זאת הפרשה של שמע ישראל, כוללת כל התורה כולה, בסוד עשרת הדברים, בסוד והיו הדברים האלה, שהם עשר אמירן, כמו שמנאום בזוהר, ושננתם לבניך ודיברת בם וכו', כמו שמנאום שם.

בפרשה הזאת, יש את עשרת הדיברות. רמוז בזה, עשרא פיקודין דאורייתא. הוא מביא מאמר מספר הזוה"ק [דף רל"ח], שכתוב בו כך. רמוז בקרית שמע, עשרה דברים. 'ושננתם לבניך', אחד. 'ודברת בם', שתים. 'בשבתך בביתך', שלוש. 'ובלכתך בדרך', ארבע. 'ובשכבך', חמש. 'ובקומך', שש. 'וקשרתם לאות על ידיך', שבע. 'והיו לטוטפות בין עיניך', שמונה. 'וכתבתם על מזוזות ביתך', תשע. 'ובשעריך', עשר. זה כנגד עשרת הדיברות.

ולפי שכוללת התורה כולה, יש בה סוד הייחוד וסודות גדולים. ולפי שראה השם אורך הגלות וגודל הצרות, עד שכמעט נשתכחה תורה מישראל, רצה לתת להם פרשה קטנה שרוב גופי התורה תלויין בה, באופן שאם ח"ו תשתכח התורה מרוב הצרות, תישאר להם פרשה קטנה של פרשת הייחוד, שיהיו

דאבישונא, מכבי יהודה כך שמו, ושמעתי שהיו כותבים על תריסו, דהיינו על המגן, מי כמכה באלים י"י.

א"כ, כנראה שכך הוא הפשט. בלשון הציבור, זה נקרא גיבור. והוא השתמש בכך על צד הקדושה, הוא אימץ זאת, בגלל שיש בכך את הראשי תיבות הללו.

ממשיך בעל צרור המור ואומר, על שם זה הסוד, שהיו נוצחים בכוח שם השם, ובכוח שם המפורש של ע"ב, שהוא מכב"י. מ"ם, זה ארבעים. כא"ף, זה עשרים. ב"ת, זה שנים. יו"ד, זה עשר. סה"כ שבעים ושנים. ובכוח הייחוד כ"ה אותיות של שמע ישראל. וזהו חנוכ"ה, לרמוז שהחשמונאים חנו בסוד הייחוד של כ"ה אותיות וכו'.

שאלה מהקהל: מהיכן הדיוק, שזהו בלשון יונית?

תשובת מרן שליט"א: זה אינו 'דיוק'. כך מובא בספרים. זהו כפי שישנן הרבה מלים בספרי חז"ל, שהן בלשון יונית. כגון, אפטורפוס, וכן אפתיקי. ישנן עוד הרבה מלים. אבל ידוע, כי שורש לשון יוון, בנוי על לשון הקודש. אפילו כתוב, שהתורה ניתנה להיכתב ביונית. הגמרא במסכת מגילה [דף ט' ע"ב] אומרת על הפסוק יִפֹּת אֱלֹהִים לִיִּפֹּת [בראשית ט', כ"ז], יפיותו של יפת יהא באהלי שם. הרמב"ם אומר [פ"א מתפילין הלכה י"ט] כי לשון יונית נשתכחה מן העולם. נשתקע אותו לשון נשתבש ואבד.

[עיי' שיעור מוצש"ק ויחי ה'תשע"א ומוצש"ק שמות ה'תשע"ד]. והיעב"ץ אומר [בספר לחם נקודים מס' אבות פרק שני משנה י"ד], כי השרשים של לשון יונית, זהו בעצם מלשון הקודש. לכן, הרבה מלים, כגון אפיקומן, זאת מלה בלשון יונית, אבל חז"ל דרשו, אֶפִּיקוּ מִיְּנֵי מַגִּדִּים. נתנו לכך פירוש בלשון הקודש. וכן קִפְּנֵי־רִיָּא, אֶדְמִקְפָּנָא דְרִיָּא עוֹלָא בְּהָא. וכן סנהדרין, זאת אינה מלה בלשון הקודש, דרשו אותה, ששונאים הדרת

ספר יוסיפון, זהו ספר שאכן היה מקובל בעם ישראל, כיון שיוסף בן מתתיהו כתב זאת בלשון הקודש. המכבים והחשמונאים לא נכתבו ע"י יוסף בן מתתיהו. הוא כתב ספרים אחרים לרומיים, קדמוניות היהודים, וגם זה היה כתוב בלשון יוון, הוא ידע לכתוב גם בלשון הקודש וגם בלשון יוון. הוא לא היה בזמן החשמונאים, אלא יותר מאוחר, בזמן החרבן. בהתחלה הוא נלחם ברומיים, אבל כאשר הוא ראה שהמלחמה כבר אבודה, הציל את עצמו, נכנע והצטרף למחנה של טיטוס הרשע. ממילא, בדברים שהוא כותב, הוא הרי לא היה יכול לכתוב דברים ממש כנגד אומות העולם, כי היה תחת השלטון שלהם.

כתוב בספרים, שהגר"א הצטער על כך, שאין לנו את הספרים הללו. הוא אמר, כי בודאי שאם היה לנו אותם, היינו מבינים מתוכם הרבה דברים בש"ס ובספרי חז"ל, דברים כתובים שאיננו מבינים אותם היום, ולפי הספרים שהוא כתב, כיון שהוא היה באותו הזמן, הרבה דברים היינו למדים מהם. אבל בזמן הגר"א, עדיין לא זכו לתרגם אותם ללשון הקודש, לכן היה רצון להגר"א שיתרגמו זאת, בכדי ללמוד מכך מה שניתן. אבל ברוך ה', בדורות שאחרי כן, בזמנינו יש את זה, ואכן יש שם הרבה דברים חדשים שלא ידעו. הוא השתמש בספרים שהיו בדורות שלפניו, מה שהיה בזמן החשמונאים, והוא תיאר את כל המלחמות ואת כל מה שהיה.

ובהמשך ההערה כתוב כך, בספרא פרק ב' נאמר, כי בנו השלישי של מתתיהו הכהן, היה שמו יהודה הנקרא מכבי. וביוסיפון פרק כ' כתוב שמתתיהו אמר ליהודה, הנקרא שמך מכבי על גבורתך. בפשטות, כנראה המלה מכבי, בלשון יונית זהו גיבור. כך נראה.

وهוא מביא שם, בשם רבי יוחנן טריוש, בפירושו שנדפס במחזור רומי, הנקרא קמחא

אבל אומר הרמב"ן, למה הם נענשו? הרי הם עשו נס ותשועה גדולה לעם ישראל? התשובה היא, בגלל שהם לקחו את המלוכה, והם עברו על ברכת הזקן, לא יסור שבט מיהודה [בראשית מ"ט י"].

אומר השל"ה, לכן אמרו ברוך כבוד י"י ממקומו. בכדי להראות, שבעצם אין לנו כוונה ח"ו לקחת את המלוכה כנגד רצון ה', אלא שזאת היתה טעות.

והנה חטא החשמונאים (הם) [היה] שלקחו המלכות לעצמם, כי כבר נגזר שהמלכות תהיה לשבט יהודה, כמו שהאריך הרמב"ן בפ' ויחי בפסוק לא יסור שבט מיהודה וכו'. ועניין החשמונאים, לא פגמו בכבוד השכינה במה שלקחו המלכות, (וכבודם היה) [וכוונתם היתה] לשמים, ועניינם לא היה רק כשגה היוצאת מלפני השליט.

שאלה מהקהל: זהו הפסוק שהכי מתאים? תשובת מרן שליט"א: כן. ברוך כבוד י"י ממקומו. המדובר שם, על כבוד השכינה. הם לא פגמו בכבוד השכינה. מלכות בית דוד, היא כנגד המלכות, דהיינו המדה העשירית שבספירות הנקראת מלכות. אולי אפשר למצוא פסוק יותר מתאים, אבל לגבי המלה מכבי, בודאי שזה הכי מתאים. [גם לפי הכתיבה באל"ף מכבאי, מתאימים הראשי תיבות, באלים, הבי"ת והאל"ף כי הבי"ת שימושית].

כנראה אין כוונת השל"ה שהחשמונאים עצמם התכוונו לראשי תיבות הללו, אלא מן השמים הוא ששמו זאת בפיהם מן הטעם שכתב.

השלמה בדבר ממציא השפה העברית ששמו בן יהודה, הגזירה שכמעט נגזרה על עם ישראל בגלל מאמר שפירסם, והאם אפשר לומר עליו ימח שמו וזכרו או שם רשעים ירקב.

מה עשו, אלה אשר המציאו ואימצו את השפה העברית?

פנים בדין. נתנו לכך פירושים, בלשון הקודש. בכדי להבין, איך המלה היונית בסופו של דבר נתגלגלה למשמעות הזאת. אבל לגבי מכבי, הוא קיבל את השם הזה, והשתמש בו, בגלל הרמז שאמרנו. כך כותב בעל צרור המור.

גם השל"ה כותב זאת מעצמו בספרו תורה אור [עמ' רנ"ט], יהודה מכבי, עשה גבורות גדולות בעזר הש"י. גם מכבי עולה ע"ב. ור"ת מי כמכה באלים י"י. גם מכבי אותיות בכי"ם, ר"ת ברוך כבוד י"י ממקומו. ונראה לי כי רומז למ"ש רז"ל, החולק על מלכות בית דוד כחולק על השכינה. הוא כותב דבר מעניין. למה הדגישו את הפסוק, ברוך כבוד י"י ממקומו? מה העניין בכך? למה הוא בחר דוקא את הפסוק הזה? טוב, אולי בפשטות צריכים להגיד, כי כיון שבלאו הכי קוראים לו כך בלשון יון, אז הוא מצא פסוק מקביל לכך. אבל השל"ה אומר, כי יש בכך עניין הרבה יותר עמוק. הרי ידוע מה שכותב הרמב"ן בפרשת ויחי, שחטא החשמונאים היה, שהם לקחו את המלכות. כך שיטת הרמב"ן. ישנם רבים שלא מסכימים איתו. לא ניכנס כעת לפרטים, אפשר לראות זאת בספר שמן למאור, הבאתי שם בס"ד את כל חילוקי הדעות בנושא הזה. [עיי' בשיעור מוצש"ק וישלח ה'שע"ד]. הרמב"ן אומר, כי לכן בעוה"ר לא נשאר שריד מבית חשמונאי.

הגמרא במסכת בבא בתרא [דף ג' ע"ב] אומרת, שנשארה תינוקת אחת מזרע חשמונאי, והיא הכריזה ואמרה, כל מי שהאומר שהוא מבית חשמונאי, הוא עבד, כי היא האחרונה שנשארה, ועכשיו היא קופצת מראש הגג. הורודוס היה עבד של בית חשמונאי, הוא בעצם לא היה מזרע ישראל, אבל כיון שהוא היה מקורב לחשמונאים הוא תפס את המלוכה, אחרי כמה דורות שמלכו זרע חשמונאי, והוא רצה לשאת אותה בכדי שיהיה לו יחוס, בשביל שיכבדו אותו.

ימח שמו וזכרו. אבל תכף נראה, שהדבר אינו כל כך פשוט.

בספר האיש על החומה [חלק ב' עמוד 57], הוא כותב על מה שהיה בזמנו, שהוא היה האויב המר, יריב קשה של היהדות החרדית. הספר האיש על החומה, מדבר על הגאון רבי יוסף זוננפלד זצ"ל, שהיה מגדולי הדור, ומהמנהיגים החשובים בעיקר ירושלים. כמובן, שהיתה כאן התנגשות גדולה. והוא רוצה להסביר, איך היה היחס אליו.

מה שקרה הוא, שבזמנו כמעט קרה אסון ח"ו. אותו רשע היה עלול לגרום, לגזירת גירוש על כל היהודים שהיו תחת השלטון התורכי. בעטיו של מאמר שפרסם האיש הזה בחוברת שלו, היה לו עיתון, וזה התפרסם לפני חנוכה, כסלו שנת ה'תרנ"ו. אנחנו היום בשנת ה'תשע"ז, וזה היה בשנת ה'תרנ"ו. אם כן המדובר לפני מאה עשרים ואחת שנים.

מישהו פירסם מאמר בגיליון שלו, מאמר מערכת, בעיתון הנקרא בשם הצבי, והוא כתב על החשמונאים. נו, מה החילונים מדברים על החשמונאים והמכבים? לא על היראת שמים, ועל שמע ישראל, ועל הקדושה שלהם. אלא על לאומיות. על הנצחון. שהם התגברו, כנגד האויבים. הם תופסים זאת, רק מן הבחינה הזאת. כיון שהם רצו לעורר את שיבת עם ישראל לארצו, בכדי שיתפסו כאן את השלטון. שהיהודים יחזרו לארץ ישראל, לא בשביל להקים שלטון והנהגה על פי התורה, אלא בכדי שיהיה להם מקום שיעשו בו מה שהם רוצים, העיקר שלא יהיו תחת אומות העולם.

בעת תשמעו, מה כותב המאמר לומד מן המכבים, בלשונם. בספר איש על החומה שם, הוא מצטט כמה מלים מתוך העלון שלו [בדף 58], לעשות גם אנו כמעשה יהודה המכבי אשר חרף נפשו... ויסך בחרבו על כבוד

צריכים לדעת, דבר שהאנשים הפשוטים אינם יודעים, וק"ו אלה הרחוקים מתורה ומצוות. ישנו איסור, להתגרות באומות העולם. בכל הדורות, כאשר היינו בגלות, גם היום בעוה"ר אנחנו בגלות, בין ערב רב, תחת שלטון של חילונים, זאת הגלות הרביעית, אשר במדה מסויימת היא יותר קשה. אבל הכלל הוא, שאסור למרוד באומות העולם.

הגמרא במסכת כתובות [דף ק"א ע"א] אומרת לגבי הפסוק **הַשְׁבַּעְתִּי אֶתְכֶם בְּנוֹת יְרוּשָׁלַם בְּעֵבָאוֹת אוֹ בְּאֵילוֹת הַשָּׂדֶה** [שיר השירים ב', ז'], כי שלש שבועות השביע הקב"ה, אחת, שלא יעלו ישראל בחומה. ואחת, שהשביע הקדוש ברוך הוא את ישראל, שלא ימרדו באומות העולם. ואחת שהשביע הקדוש ברוך הוא את הגויים, שלא ישתעבדו בהן בישראל יותר מדאי.

ישלא יעלו בחומה' היינו, לא לעלות יחד ביד חזקה. גם בתרגום שיר השירים על הפסוק הזה [התרגום הזה הוא בפסוק אחר, פרק ח' פסוק ד', ולא בפסוק שנכתב בגמרא. העורך], יימר מלכא משיחא, משבע אנא עליכון עמי בית ישראל, מא דין אתון מתגרן בעממי ארעא למפק מן גלותא, ומא דין אתון מרדין בחילותיה דגוג ומגוג.

אומר מהרש"א, כי לכל אחד, יש רשות לעלות לארץ ישראל. הדבר מותר, אפילו שאנחנו בגלות. אבל, לא לעלות ביחד ביד חזקה, לבנות להם חומת ירושלים.

הזכרתי באחד השיעורים הקודמים [פרשת וישב], כי אותו אחד שאומרים עליו שהיא יסד את השפה העברית, זה שהחילונים קראו שמות רחובות ראשיים על שמו בערים הגדולות, כגון בירושלים ובתל אביב, צריכים לומר את שמו במפורש, בן יהודה. עוד מעט תראו, למה אני מזכיר את שמו. כי ישנם כאלה האומרים עליו,

ישראל. אבל זאת אנו מבקשים רק מהקב"ה, אבל חלילה לנו למרוד במלכות שתחת ממשלתה אנו חוסים. ואדרבה, אנו קשורים בשלש שבועות חמורות שהשביע הקב"ה את ישראל, שלא יעלו בחומה, ושלא ימרדו באומות, ושלא ידחקו את הקין. ומצווים אנו להתפלל לשלומה של מלכות. וברוב סידורי התפילה שלנו, קבועה תפלת 'הנותן תשועה', לשלום המלך והמלכות.

הסולטן שמע זאת, והתשובה הזאת הרגיעה את רוחו, ובזכות כך נתבטלה הגזירה. הם ענו לו, אכן, בודאי שאנחנו רוצים, אבל לא אנחנו. אנו לא עושים שום פעולה.

צריכים לדעת, גדולי ישראל בכל הדורות, כאשר היינו בגלות, וזאת נפקא מינה גם לזמנינו, לא עשו דברים אשר הרגיו את אומות העולם. כל זמן שאנחנו בגלות, 'השבעתי אתכם בנות ירושלים'. כתוב על רבי יהודה הנשיא, חז"ל אומרים כי לפני שהוא היה הולך לקיסר רומי, הוא היה קורא את פגישת יעקב אבינו עם עשו, בפרשת וישלח. בכדי לראות, איך להתנהג. מה עשה יעקב אבינו? וַיִּשְׁתַּחוּ אֶרְצָה שִׁבְעַת פְּעָמִים עַד גִּשְׁתּוֹ עַד אָחִיו [בראשית ל"ג, ג]. הוא התרפס לו. בעוה"ר אנחנו בגלות, אסור לנו להראות כביכול שאנחנו גיבורים, כי חז"ל בסופו של דבר זה יהיה רק לרעתנו. הקב"ה גזר עלינו גלות, ואנחנו צריכים לקבל את הדין באהבה. אבל הם, הרחוקים מתורה ויראת שמים, חושבים להראות שהם גיבורים. הדבר מסוכן מאד.

המעניין הוא, כי למרות שהוא היה אדם רשע לצערינו, מחלל שבת בפרהסיא, הוא כותב שם [בספר האיש על החומה עמ' 57 הערה 14], כי הגרי"ח זוננפלד לא 'מחק' אותו.

תשמעו מה כתוב שם, נתגלגלה השיחה על בן יהודה, ומישהו הוסיף בהזכירו את בן יהודה 'ימח שמו'. ואז אמר לי, אתה יודע, אין אני

עמו וארצו... ונוזל בקרבנו דם הגבור הנערץ ההוא... לעמוד על נפשנו לאסוף חיל... ואז נברך שהחיינו... אלו קטעים, מתוך המאמר.

דבר זה, הגיע לשלטונות התורכים, והם ראו בזה, כי כביכול ישנו כאן מרד במלכות, הוציאו נגדו פקודת מאסר, רצו לגרש אותו מהארץ. נהיה מכך מהומות. מלשינים וכו'.

כתוב שם, כי הגאון רבי יוסף חיים זוננפלד, לא רצה להצטרף נגדו. כי אם חז"ל היו שמים אותו בבית הסוהר, הדבר היה מסוכן. אף כי מצד שני, הוא היה אדם רשע, מסית.

התאספו והחליטו כל חברי השלטון, להוציא פקודת גירוש כנגד היהודים, בגלל שיש כאן נסיון והסתה למרד כנגד השלטון שלהם. אבל בחסדי שמים, הסולטן התורכי, הקב"ה נתן לו מחשבה טובה, הוא אמר, אני מכיר את הרבנים של ירושלים, הראשון לציון הגאון רבי יעקב אלישר, והגר"ש סלנט, מכיר אותם שהם תלמידי חכמים, שאפשר להאמין להם. אני רוצה, לשלוח להם מכתב. הוא ביקש מהחכם באשי בתורכיה, שישלח להם מכתב, שיגידו מה דעתם בנושא הזה. האם הדבר נכון? זהו מה שאתם רוצים? לבנות את בית המקדש ואת ירושלים? לעשות לכם שלטון עצמאי? ומה שהם ישיבו, אני מאמין להם, כי אני יודע שהם אנשים נאמנים.

הדבר מובא שם [בספר האיש על החומה] בהמשך. הדבר חשוב מאד, מבחינה השקפתית. צריך לדעת זאת. מה עונים על דבר כזה? שואלים את הרבנים, האם זה נכון שאתם רוצים לכונן בארץ ישראל שלטון שלכם כנגד אומות העולם?

תראו איזו תשובה חכמה, הם ענו לו. אמנם אנו מחכים ומצפים ומתפללים בכל יום, זילירושלים עירך ברחמים תשוב' ועוד תפילות על גאולת ישראל וחידוש מלכות

חליצה, ולא ימחה שמו מישראל ודברים כ"ה, ו]. דהיינו, אשתו של אדם, שהיא ראויה ליבוס. הרי מצינו שאמרה תורה אפילו על יהודי כזה, ולא ימחה שמו מישראל. ואיך נוכל אנחנו כן להגיד שימחה שמו? סוף סוף הוא מזרע ישראל.

אומרים על החפץ חיים, כי רק על אחד, הוא היה אומר 'ימח שמו וזכרו'. הדבר מובא, גם בקובץ זכור לאברהם [ה'תנש"א דף תע"ח]. היה מישוהו, אשר ניסה לקלקל את החפץ חיים בצעירותו. אחד-המשכילים, שמו היה אדם הכהן. זהו היחיד, אשר עליו היה אומר הח"ח 'ימח שמו וזכרו'.

כתוב שם כך, אד"ס הכהן, האדם היחיד בעולם שמרן החפץ חיים ז"ל היה מזכירו בצירוף 'ימח שמו', כי ביקש להדיחו בילדותו מדרך התורה. הוא מדבר שם, על כל הרשעים המשכילים, לצערנו אלה אשר השפיעו על מלכות רוסיה, להוציא לפועל את גזירת המלבושים, וכן איסור גידול פיאות הראש הארוכות וכו'. הרי ברוסיה היתה גזירה, כנגד גידול הפיאות. מי שהיה עם פיאות, הוזמן ונלקח למשטרה, וחתכו לו את הפיאות עם גרזן, וכמובן ביחד עם הפיאות גם קצת מן האוזן, על הדרך, בטעות כביכול.

אולי אפשר להוסיף ולומר בדרך מליצה, על הכתוב בתהלים [ק"ט, י"ג] יְהִי אַחֲרֵיתוֹ לְהַכְרִית, בְּדוֹר אַחֵר יִמַּח שְׁמֹם. למה 'בדור אחר'? מדוע לא 'ימח שמו', באותו הדור? 'הרי 'בדור אחר', היינו הנכד. לא הוא ולא בנו, אלא 'בדור אחר ימח שמו'. למה לא באותו דור ימח שמו?

אלא, לגבי אותו דור, אי אפשר לומר ש'ימח שמו', כי התורה אומרת 'ולא ימחה שמו מישראל'. דוד המלך לא יכול לומר דבר, שהוא כנגד מה שכתוב בתורה. לכן הוא אמר, 'בדור אחר'. זה כבר לא נגד התורה.

נוהג להתבטא ככה. הקב"ה הוא בעל רחמים, ולנו אין כל מושג מגודל רחמיו, וברור שיכול הוא לרחם גם על רשעים כאלה. האמן לי, שעיני לא תהיה צרה, אם יודע לי שגם בן יהודה ירוחם מאת הקב"ה, ואפילו אם גם יבוא לחיי עולם הבא.

הוא אומר, אני לא מקנא, אם אדע שהאיש הזה זכה בסופו של דבר שהקב"ה ריחם עליו, וגם אם יהיה לו חיי העולם הבא, לא רק שאני לא מתפלל, אלא שגם אין לי צער מזה.

והסיבה היא, כשהם בעולם הזה, אנו מחויבים להתנגד להם, כפי שקבעה התורה. כי בעולם הזה, הם מזיקים ומקלקלים את הסביבה. מה שאין כן, כאשר הם עברו כבר לעולם העליון. וכלום אתה חושב, שאין כל צד טוב בבן יהודה? תשמעו, יש כאן דבר חדש. כלום אתה חושב, שאין לו שום צד זכות בזה שהנהיג את הדיבור בלשון הקודש? אתה חושב, שאין לו זכות בדבר הזה?

זכורני כי כתוב במקום אחר, באחד-הספרים, שהגרי"ח זוננפלד התבטא ואמר, כי כנראה אנחנו עשינו טעות. הנשק הזה, להנהיג את הדיבור בלשון הקודש, אנחנו החרדים היינו צריכים לעשות זאת. ולצערנו, הפסדנו ואיבדנו זאת. את הנשק הזה, הוא לקח. אנחנו היינו צריכים לקחת זאת, ואז היינו מנצחים. הם נצחו (לעת עתה) בגלל שהם תפסו את זה.

אין הקב"ה מקפח שכר כל בריה, ואפילו שכר שיחה נאה. ואין עבירה מכבה מצוה. וזכות אינה בטילה, אפילו באלפי אלפים חובות.

הוא כותב שם בהערה, דבר מעניין. יש מוסיפים, שמורנו אמר לכך אסמכתא מחודדת מן התורה. דהיינו, שאם יהודי כמוהו מת בלי בנים, האם תהא אשתו פטורה מן היבוס ומן החליצה? איך אפשר להגיד על אדם רשע כזה, ימח שמו וזכרו? הרי כתוב בתורה לגבי

בספר יוסיפון [חלק רביעי פרק שמונה עשר], הוא מספר, כיצד התחילו הגזירות הללו של אנטיוכס. וז"ל, אנטיוכס הרשע, בהכותו את מלך ארץ מצרים וימלוך עליה, גבה לבו עד מאד, ויעש צלם גדול בתמונתו מזהב לאלוה, ויגזור אומר וישלח בכל מקומות ממשלתו לכל עם ועם להשתחוות לצלם ההוא. ויאותו כל הגויים אליו, וישתחוו לו.

ויבואו מפריצי בני עמנו, בעוה"ר הם היו יהודים, כמו אלקימוס וחבריו, וישתחוו לצלם, ויעוררו את המלך להרע לישראל. ישנה שם אריכות. ולאחר מכן הוא כותב את הגזירה שהיתה אז.

מי שיקרא בהמשך, למשל בדף פ', הוא כותב כך, ויצא מתתיהו ממבצרו, ובניו חמשה עמו, ועמם עדה מהחסידיים גדולה מאד, וירדו מההר וירדפו אחרי הפריצים, ואת החטאים המחטיאים את ישראל, בעוה"ר, ויכוס ויכתום עד בלי השאיר להם שריד ופליט בארץ.

גם אחרי כן [בדף פ"א], הוא מאריך על כך וכותב, וישפוט את ישראל בחרבו, ויברור מהם הפריצים ויכלם. שמעתם? בעם ישראל היו אנשים פריצים. זהו מה שדיברתי. היה בתוך עם ישראל כבר כאלה שהתקלקלו, בספרי החשמונאים הם נקראים בשם 'מתיונים'. וירמוס לארץ הזרים אשר בכל גבול ישראל, ויתחוממו הרשעים מפחדו, ויתבהלו כל עושי עול ממוראו. והיה כי יצעק, ויהי קולו בקול שאגת אריה, ביום אשר ישאג לטרופ טרף. כתוב עליו, כי כאשר הוא נלחם במלחמה, הוא היה נראה כמו אריה הקופץ על כבשים. הקב"ה נתן לו כוח גבורה אדיר. ונראה כי בסך הכל, בכל המלחמות, הוא הרג בחרבו מליון יונים. בכל אופן, וילך מעיר לעיר, ויהרוג את כל הרשעים אשר בעם יהודה, המכלים את עם ישראל.

הערה מהקהל: ברשות הרב שליט"א, ברצוני להעיר שתי הערות, בשם הרה"ג יעקב אדלשטיין (שליט"א) [זצ"ל], רבה של רמת השרון. שהדברים יהיו לרפואתו. דבר אחד, הוא אמר לגבי החשמונאים, כי מה שהם לקחו את המלוכה, זה היה דבר טוב. אבל כאשר הם ראו שהעניין הסתדר, הם היו צריכים להחזיר אותה. דבר שני, לפני שנה הוא נשאל, לגבי תלמוד תורה בבני ברק, מנהל הת"ת אמר כי המלמד לימד את התלמידים, בן גוריון שר"י. האם הדבר בסדר, או שלא? הגר"י אדלשטיין הוציא מאמר, שהוא נזדעזע מכך. כי אי אפשר לומר על יהודי, שר"י. אחרי שבוע, הרב שטרנבוך הוציא מאמר נגדו, שאפשר לגמרי. הם נשארו כל אחד בשיטתם.

תשובת מרן שליט"א: נכון. ישנו כאן ויכות. טוב שהרב אציל הי"ו הזכיר זאת כעת. אני רק אחדד זאת. אינני רוצה להאריך על כך כעת, כי זהו עניין נפרד, אולי נדבר על כך בהזדמנות אחרת. יש ביניהם ויכות, מי יותר גרוע? האם בן גוריון, או היטלר? על כך הויכות. זהו הנושא. האם זה ששרף, או זה שהחטיא? האם מי שאיבד את הגופים, או מי שאיבד את הנשמות? ההוא, איבד את הגופים, אבל הם זכו לעולם הבא. אולם ההוא, החטיא אותם, עשה אותם רשעים, ואיבד להם גם את העולם הבא שלהם, כי גדול המחטיאו יותר מן ההורגו. יש כאן דבר עמוק. צריך להרחיב בכך, בכדי להבין את הנושא הזה. הדבר אינו פשוט. אלו דברים עמוקים מאד, אפילו קצת קשורים לסתרי תורה.

בכל אופן, כפי שאמרתי בסוף השיעור הקודם, לא הספקתי אז להאריך על כך, אבל אלו הם המתיונים של דורינו. בזמן החשמונאים, שנלחמו כנגד היונים, זאת היתה מלחמה של מבפנים ושל מבחוץ. הרי לצערינו, הרשעים והגויים הללו, השפיעו על יהודים רבים.

בכל אופן, לגבי השפה העברית, הפתרון של-
אשכנזים בזמנינו הוא, לדבר בלשון אידיש.
טוב, בשבילנו התימנים, זה לא פתרון. לנו אין
עצה זאת. אני רק יכול, משתדל אני הרבה
פעמים כאשר אני לומד וקורא, לקרוא במבטא
תימני. אפילו בציבור. פסוקים, מאמרי חז"ל,
רמב"ם ושלחן ערוך, וכדומה. לכל הפחות,
שזה לא יהיה בשפה העברית. אנחנו מקדשים
את השפה שלנו, כמה שאנחנו יכולים הרבה
פעמים, כאשר קוראים בספרי חז"ל וכו',
אומרים זאת במבטא התימני, מבלי להיות
מושפעים מן השפה שלהם. לכל הפחות, אנחנו
מקדשים חלק מן הדברים, בלשון שלנו, בכדי
שלא תיאבד. לשון הקודש, מוסיף קדושה,
ובקרוב שיבוא משיח צדקינו, יתקבל לכולם.

דרך אגב, רואים זאת גם במגילת תענית ופרק
חמישי. כתוב שם כך, בעשרים וארבעה באב,
תִּבְנָא לְדִינָא. עשו יום טוב בכ"ד באב, כיון
שחזרו לדת ישראל. למה? כי בימי מלכות
יון, היו דנים בדיני גויים. זה מה שיש היום,
בעוה"ר. בתי המשפט, שופטים לפי משפטי
אומות העולם. אצלם אין דין תורה. זהו מה
שאמרנו, כי אלו המתיונים של דורינו.

בעשרין ותרין באלול, תבנא לקטלא
משמדיא. מפני שהיו גויים שרויים בארץ
ישראל, ולא היו ישראל יכולין לשלוח יד
ברשעים שבהם, עד שיצאו משם. כיון שהיה
שלטון של גויים, אי אפשר היה לעשות דין
ברשעים, עד שהיונים יצאו מארץ ישראל.
כאשר הם נסתלקו מא"י, לאחר שביערו
אותם, היה שלטון של חשמונאים. ומכיון
שהיו הרבה משומדים בארץ ישראל, המתינו
להם שלשה ימים, אם יעשו תשובה. חיכו
להם שלשה ימים. ולא עשו. כיון שראו שלא
עשו תשובה, נמנו עליהם והרגום. ואותו היום
שהרגום, עשאוהו יום טוב ברשעים.

דרך אגב, מוזכר שם כי בהרבה מלחמות, הם
עשו צום ולבשו שקים, ויצעקו אל ה'. וכאשר
הוא היה קופץ למלחמה, י"י הושיעה. רואים
את היראת שמים, איזו צידקות גדולה ונוראה.
כתוב כמה פעמים, שהם עשו צום. הדבר גם
מוזכר, במגילת בני חשמונאי.

מדוע אני אומר זאת? כי לכאורה, הרי הבאנו
[בשיעור מוצש"ק וישב שנה זו] את דברי ספר בני
יששכר, האומר כי ישנו הבדל, בין חנוכה
לבין פורים. כי בחנוכה, זאת היתה אתערותא
דלעילא. ובפורים, היתה אתערותא דלתתא.
כי בפורים, הם חזרו בתשובה. ואילו בזמן
חנוכה, זאת היתה אתערותא דלעילא. הוא
מסביר בכך, את ההבדל בין הסביבון לבין
הרעשן. את הסביבון אוחזים מלמעלה, כי
זאת אתערותא דלעילא. ואת הרעשן אוחזים
מלמטה, כי זאת אתערותא דלתתא.

זהו רעיון יפה. אבל לכאורה, לפי מה שכתוב
במגילת בני חשמונאי, גם בזמן החשמונאים
היתה אתערותא דלתתא.

הם עשו צום וכו'. במגילת בני חשמונאי, הדבר
מוזכר רק פעם אחת, בפסוק נ"ב.

חשבת כי אולי שם המדובר רק על החשמונאים
בעצמם, ולא על כל עם ישראל. אבל מהספר
יוסיפון נראה, כי זה היה דבר יותר גדול. אולי
יכול להיות, שישנו הבדל. כי לא כתוב, שהיה
צום שלשה ימים, אלא רק צום אחד. ויכול
להיות, שלא בכל הארצות, אולי רק בחלק
קטן מתוך עם ישראל. בנוסף, הרי בזמן מרדכי,
כתוב כי גם אלו שנהנו בסעודת אחשורוש,
חזרו בתשובה. כולם צמו. לְךָ פָּנוּס אֶת פֶּל
הַיְּהוּדִים הַנִּמְצָאִים בְּשׁוֹשָׁן [אסתר ד', ט"ז].
אבל כאן, יכול להיות כי צמו רק הצדיקים,
שהוא קורא להם בשם חסידים.

א"כ יכול להיות, כי בעל בני יששכר, עדיין
צודק. דהיינו, גם לפי מה שכתוב פה.

הם כותבים כך, לכבוד מורינו הגאון הגדול הרב יצחק רצאבי שליט"א. ראשית, יישר כוח לכבוד תורתו על החיזוק והתמיכה לה אנו זוכים ממעב"ת, באשר לפעילות הקודש של "איגוד בני התורה הספרדים" למאבק בגזירת השמד וכו', לא אקרא בפניכם את הכל, אלא רק את הדברים העיקריים, ומכוח כך זוכים אנו להציל דבר יום ביומו בחורים ואברכים מידי גייסי הצבא הלוחצים ומאלצים ומבלבלים את הבחורים והאברכים, במשאות שוא ומדוחים ללכת לחצוב בורות נשברים ח"ו.

ועתה על של עתה באנו, באשר זעקת אברכים רבים, ובעיקר מערי הפריפריה, באה אלינו. זה לא במרכזים החרדיים, לא בבני ברק או בירושלם, לא במקומות שיש בהם ציבור חרדי גדול ומסודר, אלא בעיקר מערי הפריפריה. שרשויות הצבא ממאנים להכיר במעמדם כבני ישיבה, מחמת שהכוללים בהם לומדים אותם אברכים אינם מונים עשרה אברכים דרושי דיחוי, דהיינו מתחת לגיל 24. רחמנא ליצלן.

ולדאבונינו, על כל אברך שפנה אלינו בבקשת עזרה וסיוע מחמת מצוקה זו, ישנם ככל הנראה עוד כמה וכמה אברכים, אשר אינם יודעים שצרתם צרת רבים היא, ומתוך כך חלקם מורים היתר לעצמם, ומתפתים להתפשר 'בלית ברירה', לנטוש את היכלי התורה וללכת לשרת במסלולי הצבא והשירות הלאומי והאזרחי, שנאסרו באופן נחרץ ע"י מרנן ורבנן גדולי הדור. הם אומרים, טוב, אין ברירה. בקיצור, עזבו את הכולל.

ומחמת חומרת הדברים, התייעצנו עם כמה מהרבנים שליט"א, שהציעו לנו לפנות לחברי הכנסת מהסיעות החרדיות, ולבקשם לעמוד על נפשינו לעצור הנגף, לבל יבוא המשחית אל בתינו לנגוף חלילה.

ומובא שם בפירוש "האשל" כך, זה נמשך מיו"ט של כ"ד באב, דתבנא לדיננא, פירוש שחזרנו לדינים ולהלכות שלנו, כשגברה יד חשמונאי, ויונים יצאו מארץ ישראל. ובכל אותו הזמן, גמרו נצחונם, וקבעו בתי דינין של ישראל, ודנו את המומרים בדיני ישראל וכו'. ואותו היום שהרגום, עשאוהו יום טוב. ודבר זה נזכר ביוסיפון ובחשמונאים, כאשר שקטה הארץ, וירא יהודה ויקם ויעבור בכל גבולי ישראל, וינקם בכל הפושעים, ויעצרו משוט בארץ. ויחזק יהודה את לב העם, לעבוד את ה' בקדושה ובטהרה.

אלו היו החשמונאים. הם החזירו את תוקף דיני התורה למקומם. וזכותם תגן בעדנו ובעד כל ישראל, אמן.

בדבר סכנת גיוס בני הישיבות ואברכי הכוללים לצבא.

בעוה"ר, כפי שאמרנו, גם כיום אנחנו תחת שלטון של ערב רב.

ברוך ה', קם אירגון בני תורה ספרדים, הפועל בעניין כל אלה הנמצאים תחת סכנת גיוס לצבא. הם כותבים תחת הכותרת 'מבשרך אל תתעלם' כך, מאות צעירים ובני תורה נמצאים תחת סכנת גיוס לצבא. איגוד בני תורה הספרדים בעידודם ובהכוונתם של מרנן ורבנן גדולי ישראל שליט"א, מסייע מדי שנה למאות צעירים הנתקלים בבעיות מול שלטונות הצבא ועוד שלל סכנות המאיימות על עתידם הרוחני.

אתם רואים? מה שהיה, הוא שיהיה. סדנא דארעא חד הוא. אנחנו שוב הפעם עומדים בפני כל מיני קשיים ונסיונות.

אקרא בפניכם, חלק מתוך מכתב שקיבלתי מהם.

חנא וחסדא ורחמי מן קדם אבונא דבשמיא. אנחנו מבקשים, כי מן השמים תהיה סייעתא דשמיא לעולם התורה, שהוא יצליח.

שאלה מהקהל: אבל בפסוק כתוב 'יתמו חטאים'?

תשובת מרן שליט"א: נכון. אבל היה אפשר לכתוב 'חוטאים', ואז לא היה ספק. למה לא כתוב 'חוטאים'? ועיין במפרשים שם. בכל אופן, זאת גמרא ערוכה במסכת ברכות ודף י" ריש ע"א, לגבי ברוריה, אשת ר' מאיר.

שאלה מהקהל: למה אנחנו אומרים בנוסח על הנסים 'עושי תורתך', ולא 'עוסקי תורתך'? תשובת מרן שליט"א: כיון שהם לא למדו תורה, מפני המלחמה. הם לא יכלו ללמוד, כל הזמן היו צרות. לא היה להם זמן לכך. הם קיימו את המצוות, אבל הם לא יכלו ללמוד תורה. הם אמרו 'שמע ישראל', והתפללו, כי רק זה מה שהם יכלו. אבל בזכותם, אנחנו לומדים תורה היום.

שאלה מהקהל: אפשר להגיד על כל אלה, שר"י?

תשובת מרן שליט"א: לכאורה כן. שם רשעים ירקב, אפשר להגיד. אבל לא ימח שמו וזכרו. אולם כפי שאמרתי לכם, ברצוני לדבר על כך בנפרד.

שאלה מהקהל: הרי בזמן שנלחם יהושע על יריחו ועל העי, כן עסקו בתלמוד תורה? תשובת מרן שליט"א: נכון. כך מבואר במגילה דף ג' ע"א ובסנהדרין דף מ"ד ע"ב. המלאך שר צבא ה' הוכיח אותו על כך, עָתָה בָּאתִי (יהושע ה', י"ד) ואמרו חז"ל שם, מלמד שלן יהושע בעמקה של הלכה. כנראה צריך לומר דשאני התם, שלא היתה המלחמה פנים אל פנים, מאחר שהגויים התבצרו בתוך הערים, ויהושע הוא שבא להילחם בהם, והיה להם פנאי ללמוד. היתה להם אפשרות לעסוק בלילה בתורה. אך אצל החשמונאים היוונים

ובס"ד נעתר משרד עו"ד שטאובר לבחון לעומק את העניין מבחינה משפטית, והעלה כי דרישה זו של עשרה אברכים מתחת גיל 24, מלבד שהינה חסרת הגיון בסיסי, אף אינה חוקית, ונגזרת מתוך התנהלות ישנה וכו'.

בסופו של דבר הם אומרים כך, בקשתנו שטוחה מלפני הדרת גאוונו, שיעתיר בתפילה ובתחנונים למען לא ינוח שבט הרשע על גורל הצדיקים, ויוכלו כל אברכי הכוללים לשבת ולהגות בתורה מתוך מנוחת הנפש והרחבת הדעת. כמו כן, נשמח מאד אם יש ביכולתו להתריע בנושא בפני עסקנים נוספים, ולחזק ולאמץ את ידי העסקנים בפעלם זה למען עולם הכוללים בארץ הקודש.

לגבי מה שהם כותבים, 'להעתיר בתפילה ובתחנונים', כבר דיברנו בזמנו ובכינוס בחורי ישיבות ואברכים ליל פורים קטן ה'תשע"ד, הובא בסוף שיעור מוצש"ק כי תשא ה'תשע"ד. כי אכן זאת היא השפה שלנו, 'תולעת יעקב', אין כוחנו אלא בפה, וכל אחד יכול להתפלל על כך, ואפילו כמה פעמים ביום.

שאלה מהקהל: אולי אפשר לכוון על כך, בברכת 'למשומדים' שבתפילת שמונה עשרה? תשובת מרן שליט"א: אולי כדאי לבקש עליהם, שהם יחזרו בתשובה. ברכת למשומדים, היא על הנצרים. הרי אמרנו, שעליהם קשה להגיד 'ימח שמו וזכרו'. יש כאן עניין השקפתי, דבר קצת עמוק. צריך להתפלל עליהם, שיחזרו בתשובה. כפי שכתוב לגבי הפסוק יִתְּמוּ חַטָּאִים מִן הָאָרֶץ [תהלים ק"ד, ל"ה], אל תקרי חַטָּאִים אלא חַטָּאִים. דהיינו, שיתמו החטאים.

בכל אופן, חושבני כי צריך לכוון על העניין הזה, בקדיש דרבנן, כאשר אומרים, על ישראל ועל רבנן ועל תלמידיהון ועל תלמידי די תלמידיהון, דעסקין באורייתא, די באתרא הדין ודי בכל אתר ואתר, יהא להון ולנא

המלים 'עצם היום הזה', זה כמו שכתוב לגבי יום הכיפורים, **כִּי כָל הַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר לֹא תֵעָנֶה בְּעֶצֶם הַיּוֹם הַזֶּה וְנִכְרְתָה מֵעַמִּיהָ** [ויקרא כ"ג, כ"ט]. לומדים 'בעצם' – 'בעצם'. או שזה היקש, או גזירה שוה. לא ניכנס לכך כעת. אם כן, היום הזה, הוא כמו יום הכיפורים, ויוהכ"פ דוחה שבת.

מצד שני, הדבר אינו כ"כ מובן. וכי יתכן לומר כי צום עשירי בטבת, חמור יותר מתשעה באב? תשעה באב שחל ביום שבת, נדחה ליום ראשון. ועשרה בטבת שחל בשבת, לא נדחה ליום ראשון? איך צמים בשבת? טוב, האבודרהם אומר כי יש גזירה שוה, אבל מה ההבנה בזה? מדוע הדבר כך?

לשאלה הזאת, ישנן כמה תשובות, ואחת מהן היא, מכיון שזאת התחלת הפורענות. הרי כל החרבן, התחיל מעשרה בטבת. לכן, הולכים לפי ההתחלה.

אבל היערות דבש אומר [ח"א דרוש י"ב] דבר נפלא. לדבריו, כאשר הקב"ה אמר ליחזקאל, 'כתוב לך את שם היום את עצם היום הזה', באותו הזמן, חל עשירי בטבת ביום שבת. הוא עושה חשבון, שעשירי בטבת חל באותה השנה ביום שבת. והחשבון הוא כך. מובא בטור [או"ח], כי בית המקדש הראשון, לא נחרב בתשעה באב, אלא בא' באב. וחרבן בית המקדש היה, במוצאי שבת. אם כן, ניקח את החדשים הבאים. ביום ראשון, נחרב בית המקדש. לאחר מכן, יש את חודש אלול. לפי החשבון יוצא, שר"ח אלול היה ביום רביעי. הרי חודש אלול, הוא מלא. א"כ, ראש חודש אלול יוצא בימים שני ושלישי. ממילא יוצא, כי א' בתשרי, יוצא ביום רביעי. והרי ישנו כלל, כי אין בין ראש השנה לראש השנה אלא ארבעה ימים. דהיינו, אם אתה יודע, מתי יחול ראש השנה בשנה הבאה, אז ראש השנה שלפני כן, זהו מרחק של ארבעה ימים. אם ראש השנה,

באו להילחם עליהם, והקרבות לא פסקו, ויכלו לבוא עליהם ח"ו פתאום.

הבנת דברי האבודרהם שאם היה חל צום עשירי בטבת ביום שבת הוא היה דוחה את השבת, מהות צום עשירי בטבת, והשלמה בעניין ז'אל תהי צרה ויגון ביום מנוחתנו'.

ישנו חידוש גדול, שאומר הרד"א, זהו מהר"ר דוד אבודרהם, או כפי שקוראים אותו בני שאר קהילות, אבודרהם. ואכן כך נראה מן ההקדמה שלו, כי לפי החרוז שם הוא 'הם'. אולי צ"ל 'דרהם'. אלא שאצלינו, קוראים כך למטבע דרהם, כידוע.

בכל אופן, האבודרהם אומר, שצום עשרה בטבת יותר חמור מכל יתר הצומות האחרים. והחומרא היא, כי אם היה חל עשירי בטבת ביום שבת, הוא היה דוחה שבת. בלוח שלנו, אף פעם לא חל י' בטבת ביום שבת. לגבי הצומות האחרים, זה יכול להיות, לפעמים י"ז בתמוז חל בשבת ונדחה ליום ראשון, וכן תשעה באב שחל בשבת נדחה ליום ראשון. ישנו דבר חידוש, לגבי עשירי בטבת, שהוא יכול לחול בערב שבת. דבר זה, אינו מצוי בשאר התעניות. אבל בשבת, הוא אף פעם אינו חל. רק בזמנם, כאשר היו מקדשים על פי הראייה, הוא היה יכול לחול בשבת. אומר האבודרהם, כי אילו הוא יחול בשבת, הוא דוחה שבת. דהיינו, צמים ביום שבת. מרן הבית יוסף [בסימן תק"נ], מתפלא על כך, וכותב בזה"ל, לא ידעתי מנין לו זה. מהיכן המקור לכך?

מה שכן, האבודרהם אינו כותב זאת, בתורת 'גזירת הכתוב'. אלא הוא אומר, שישנו לימוד לכך. הרי כתוב בספר יחזקאל [כ"ד, א'–ב'], וַיְהִי דְבַר יְיָ אֵלַי בַּשָּׁנָה הַתְּשִׁיעִית בַּחֹדֶשׁ הָעֲשִׂירִי בְּעֶשְׂרֵי לַחֹדֶשׁ לֵאמֹר. בֵּן אָדָם כְּתוּב [כְּתַב] לְךָ אֶת שֵׁם הַיּוֹם אֶת עֶצֶם הַיּוֹם הַזֶּה, סֻמָּךְ מִלֶּךְ בָּבֶל אֶל יְרוּשָׁלַם בְּעֶצֶם הַיּוֹם הַזֶּה.

והחליטו מה שהחליטו, לפי מה שראוי, ואנחנו צמים בכדי לבטל זאת.

זהו ההסבר, למה לפי שיטת האבודרהם, הצום הזה דוחה שבת. הסיבה היא, כיון שבעצם זהו עונג, משום שבכך אנחנו מבטלים את הגזירה. כפי שכתוב, כי מי שהעונג שבת שלו הוא לבכות, כמו שכתוב על רבי עקיבא, להוציא את הצער מליבו, אז העונג הזה דוחה את השבת.

החת"ס ממשיך ואומר כך, וידוע, דעל צרה שעברה, כמו יום שמת בו אביו ואמו, אין אנו מתעניין בשבת. אבל תענית חלום, מותר להתענות, דבשביל עונג שיש לו, שמבטל צרה העתידה לבוא עליו, לא מעונה הוא. הילכך, תענית ט"ב, דזהו רק על צרה שעברה, לא דחו שבת. אבל תענית י' טבת, זהו על ביטול צרה העתידה, עונג הוא, ודחי שבת.

חושבני, כי לפי מה שדיברנו כמה פעמים [שיעור מוצש"ק מטות ומוצש"ק ואתחנן ה'תשע"ז], גם בשיעור האחרון [שיעור מוצש"ק מקץ ה'תשע"ז], לגבי ז"א תהי צרה ויגון ביום מנוחתנו. אנחנו מתפללים, שלא תהא צרה ביום שבת. והסיבה היא, כי ביום הזה שולט מזל שבתאי, וזהו דבר מסוכן. מי שמתחיל להיות חולה בשבת, זה מסוכן. לכן, הקב"ה עשה איתנו חסד, שבדורות שלנו כבר לא יוצא עשירי בטבת ביום שבת. הדבר הפלא ופלא. הדברים מתיישבים להפליא. הקב"ה סיבב, שבדורות שלנו, עפ"י הלוח, אף הפעם לא יחול עשירי בטבת ביום שבת. להלכה למעשה, הרמב"ם [פ"ה מתעניות הל"ה] והשו"ע [סימן תק"נ סעיף ג'] פוסקים, שאפילו אם י' בטבת יחול ביום שבת, זה לא דוחה שבת. אבל לפי הגאונים, שדבריהם דברי קבלה, אינני יודע האם הרמב"ם ראה בנ"ד את דבריהם, אולם הגאונים כותבים כך. הרי אי אפשר להמציא גזירה שזה כזאת, או היקש כזה, 'בעצם' – 'בעצם'.

אחרי החרבן, חל ביום רביעי, אזי ראש השנה שלפני החרבן חל ביום שבת. כעת, נלך אחורה, לפי אותו החשבון. אם ראש השנה, א' בתשרי, בשנה שלפני החרבן, לפי שסמך נבוכדנאצר הרשע את ידו על ירושלים, היה ביום שבת, יוצא שראש חודש מרחשון היה ביום שני, ור"ח כסלו היה ביום שלישי, ור"ח טבת היה ביום חמישי. ואם כן, עשירי בטבת, יוצא ביום שבת. הפלא ופלא.

לכן הקב"ה אמר ליחזקאל, 'כתב לך את שם היום את עצם היום הזה'. הקב"ה ייחד זאת, כיון שאותו היום חל ביום שבת.

ישנו עוד חידוש נורא ונפלא, שאומר החתם סופר [בספרו תורת משה פרשת ויקרא]. לכאורה, מה יוצא מכך שאנחנו צמים ביום עשירי בטבת? הרי כל הצומות, הם בעצם על העבר. זה לא שאנחנו מתאבלים ומצטערים, על מה שהיה בעבר. אלא פירושו, כי לגבי היום הזה, העוונות שגרמו אז לחרבן, יכולים ח"ו לגרום גם כיום. אבל צום עשירי בטבת, הוא על העתיד. כי ח"ו, בכל שנה ושנה, נגזר חרבן מחדש.

תשמעו את דבריו, אלו דברים נוראיים, מחמת שבאותו יום שסמך מלך בבל למטה על ירושלים, כמו כן ישבו ב"ד שלמעלה, אלו מיימינים אלו משמאילים, עד שגברו המשמאילים ונחרב הבית. והנה אין לך שנה שאין קללתה מרובה מחברתה, וכל דור שלא נבנה בהמ"ק בימיו כאילו נחרב בימיו, נמצא שבכל שנה ושנה נתחדש חרבן חדש. וזהו בכל פעם כשמגיע אותו יום של עשרה בטבת, שהתחיל אז למעלה משפט החרבן, כמו כן בכל דור ודור יושבין ב"ד שלמעלה, וגוזרין החרבן של כל שנה ושנה. לגבי עשירי בטבת, ישנה החלטה בשמים, איזה חרבן יהיה באותה השנה. א"כ הצום שלנו כיום, הוא בכדי לבטל את הגזירה. דהיינו, בשמים דנים,

שילה הי"ו יבדוק בשיעורים, חושבני כי דיברתי על כך [שיעור מוצש"ק ויגש ומוצש"ק ויחי ומוצש"ק שמות ה'תשע"ג], ואינני רוצה לחזור על דברים שכבר נאמרו.

בכל אופן, 'צום העשירי', זה עשירי בטבת, 'יהיה לבית ישראל לששון ולשמחה'. לכאורה, למה 'יהיה' בלשון יחיד? הרי צ"ל, 'יהיו'? הלא זה אינו צום אחד, אלא ארבעה צומות. אלא הכוונה היא, 'צום העשירי יהיה'. דהיינו, הצום הזה, עליו באופן מיוחד, שהוא האחרון, הוא 'יהיה' לששון ולשמחה ולמועדים טובים. בו תהיה השמחה הגדולה ביותר.

נסיים בכך, שנזכר שאכן בקרוב הימים הללו ייהפכו לימים טובים לעם ישראל, יהיו לבית ישראל לששון ולשמחה ולמועדים טובים, והאמת והשלום אהבו, אכ"ר.

בכל אופן, הקב"ה סיבב שלא יהיה את הדבר הזה, ועל ידי זה אנחנו ניצלים.

הערה מהקהל: כפי שמרן שליט"א אמר בדרשה בליל שבת, שהדבר רמוז בפסוק צום הרביעי וגו' וצום העשירי 'יהיה' וגו'.

תשובת מרן שליט"א: יפה. במצב שלנו, עשירי בטבת זהו יום של צער, ואנחנו מתפללים ומתענים בכדי לבטל את מה שנגזר ח"ו. כי בבית דין של מעלה גוזרים גזירות, וצריכים להתאמץ ולבטל אותן. אבל בעזרת ה' לעתיד לבוא, זה ייהפך ליום של שמחה. ולא סתם שמחה, אלא זאת תהיה השמחה הכי גדולה. היום הזה, הוא חמור יותר מכל התעניות, מבחינה מסויימת, שהוא דוחה שבת, מה שאפילו תשעה באב אינו דוחה. אבל לעתיד לבוא, ביום עשירי בטבת, תהיה השמחה הגדולה ביותר.

והדבר רמוז, בפסוק שהזכיר הרב שילה הי"ו מקודם, כֹּה אָמַר יְיָ צְבָאוֹת, צוֹם הָרְבִיעִי, וְצוֹם הַחֲמִישִׁי, וְצוֹם הַשְּׁבִיעִי, וְצוֹם הָעֲשִׂירִי, יִהְיֶה לְבֵית יִשְׂרָאֵל לְשִׂשׁוֹן וּלְשִׂמְחָה וּלְמִעֻדִים טוֹבִים, וְהָאֱמֶת וְהַשְּׁלוֹם אָהָבוּ [זכריה ח', י"ט]. צום הרביעי, זה י"ז בתמוז. צום החמישי, זה תשעה באב. צום השביעי, זה צום גדליה. צום העשירי, זה עשירי בטבת. כך הגמרא במס' ראש השנה דף י"ח ע"ב. 'צום העשירי', זה לא חמישי בטבת, אלא עשירי בטבת. כדעת רבי עקיבא. וכך התקבל להלכה. גם רבי שמעון החולק עליו, כנראה בסופו של דבר הוא חזר בו. כמדומני שדיברתי על כך באריכות, הרב

הודעה חשובה!

שיעור זה הוקלד עפ"י שמיעה בעיקר,

נערך והגה לפי הבנת העורך.

השיעור היה לנגד עיני מרן שליט"א קודם הוצאתו, הוסיף עניינים וציין מקורות, שיפר ותיקן דברים רבים,

אולם מפאת העומס הרב המונח על כתפיו,

נבצר ממנו לעבור הגהה מדוקדקת, להאיר

ולהעיר בהרחבה כבשיעורים שעברו.

לאור האמור, בכל ספק או שאלה המתעוררת

למעין בשיעור זה, יש לו לברר היטב את הדבר

להלכה ולמעשה אצל מרן שליט"א.

הערות ותיקונים יתקבלו ברצון.

ניתן להקדיש את הוצאת השיעור לע"נ,

או לרפואה, הצלחה ופרנסה טובה.

פרטים בטלפון: 050-4140741

מתוך חוברת "חזון" בהוצאת תלמידי ישיבת קול תורה ירושלים עיקו"ת, אדר התשע"ז

ראו גידולים שגידלתי

רבות הן המעלות בהן נתיחדה ישיבתנו, ישיבת קול תורה לצעירים. אך במיוחד ניכרת היא בבוגריה המיוחדים שנודעו עם השנים לשם ולתהילה. ביניהם ראשי ישיבות, רבנים, דרשנים ואישי ציבור, הפועלים נאמנה בשליחות גדולי ישראל.

ביקשנו לשמוע מהם מעט על עברה של הישיבה, על חשיבות האסיפה לת"ת, ולנסות להבין מהו הגורם לצמיחתם של תלמידי קול תורה. האם המשטר המופלא של מון המשגיח? או אולי השטייגען בבית מדרש? על כך, בכתבה הבאה.

למותר לציין כי הבוגרים אתם שוחחנו אינם אלא כטיפה מן הים, וישנם עוד רבים נוספים שלא עלתה בידנו להיכנס למעונם. כשבקשנו ממורנו הגר"י גנס שיציין שמות של ראשי ישיבות בוגרים התבטא ואמר "איני יודע מהיכן להתחיל, הלא רבים הם". התודה נתונה לבחורים החשובים מ. פוגל וי. לוי שהשקיעו רבות מזמנם והשתתפו בראיונות. י.מ. כהן וי. קצנלבוגן

הגאון רבי יצחק רצאבי שליט"א

זכתה ישיבתנו ורבים הם הבחורים מאנשי עדות תימן, תלמידיו של הגאון רבי יצחק רצאבי שליט"א - גדול רבני תימן בדורנו - שאף הוא זכה ללמוד בישיבתנו הקדושה. הפנינו אליו מספר שאלות חשובות בענייני השעה והזמן.

הרב פתח ואמר כי אסיפת הכספים הוא חסד גדול ביותר שברכה רבה צפונה בו. "אמנם בזמני עדיין לא היה המושג 'ת'ת' קיים כלל, אך ב"ה כיום זכינו והחסד גדל".

נשמח אם הרב יוכל להדריך בקצרה את הבחורים העוסקים במלאכת הקודש בימי הפורים.

הגר"י רצאבי: "יש להדגיש כי למרות שהאסיפה היא נצרכת מאוד ומצווה גדולה - מכל מקום יש להפחית כמה שיותר בביטול תורה, ולהיזהר מאוד מאוד בשמירת העניים. כל ההיתר לצאת לאסוף הוא משום שהווי מצווה עוברת. אבל איך כותב על זה הרמב"ם? הרמב"ם אומר בהלכות תלמוד תורה, שלאחר מכן צריך מיד את ה'ויחזור לתלמודו'. מיד מיד, למה להתעכב סתם?..

מה זכור לרב מזמן לימודו בישיבה על גדלותם של רבותינו.

הגר"י רצאבי: את הגה"ג ר' משה יהודה שלזינגר אני מגדיר 'גאון חד ומופלא'. והגר"י גנס? לא אשכח את הלימוד המתוק אצלו. מתיקות

התורה יש לו. האם התימנים בישיבתנו צריכים לשמור בקפידה את המסורת של ק"ק תימן?

הגר"י רצאבי: ודאי. בישיבות, ולא רק בישיבות. בכל מקום צריך לשמור על המסורת. אבל מה? צריך לעשות את זה באופן שלא יהיה ניכר שמשנים ממנהג המקום יותר מידי. בעזרת ה' יתברך יצא לאחרונה קונטרס נפלא ביותר המאריך לדון בעניינים אלו.

ר' יצחק שליט"א מסיים בברכת הצלחה ושנזכה לעלות מעלה מעלה בתורה וביראת שמיים.

הגאון ר' פנחס ארלנגר שליט"א

לאחר מכן פנינו אל הגאון ר' פנחס ארלנגר שליט"א, שנודע לתהילה בדרשותיו המופלאות ובהרצאותיו המרתקות, וזכה לזכות את הרבים בהשקפתו הברורה. ביקשנו שיפנה מזמנו למען יבאר לנו מעלת